

УДК 792.02
Марія АРТЕМЕНКО,

 кандидат технічних наук, доцент кафедри дизайну
 Херсонського національного технічного університету

ВОГОНЬ ЯК ЕЛЕМЕНТ КОСТЮМА В КОНТЕКСТІ АТРАКЦІЙ У ТУРИЗМІ

Артеменко М. Вогонь як елемент костюма в контексті атракцій у туризмі.

Стаття присвячена дослідженню та систематизації тенденцій використання вогню як елемента костюма для збільшення видовищності образу та вистави, а також для формування стійкої атракції у спостерігача, зокрема, в розважальній галузі туризму.

Ключові слова: вогняна вистава, палаючі конструкції, костюм, атракції, туризм.

Артеменко М. Огонь как элемент костюма в контексте аттракций в туризме.

Статья посвящена исследованию и систематизации тенденций использования огня в качестве элемента костюма для увеличения зрелищности образа и спектакля, а также для формирования устойчивой аттракции у наблюдателя, в частности, в области развлекательной сферы туризма.

Ключевые слова: огненное представление, горящие конструкции, костюм, аттракции, туризм.

Artemenko M. Fire as an element of suit in the context of attractions in tourism.

The article is dedicated to research and systematization of tendency of using fire as element of suit for increasing the entertainment of an image and performance, and also for generation of stability of positive emotions of the spectator, especially in the field of entertainment of tourism sphere.

Key words: fire performance, burning constructions, suit, attractions, tourism.

Постановка проблеми. Загально відомо, що стихія вогню здавна притягує увагу людства до себе. В культурах багатьох народів вона має міфічне та символічне значення. Її дуалістичний зміст уособлює в собі одночасно і джерело життя, і джерело смерті. Тому, вочевидь, вогонь здатен викликати у спостерігача потужний емоційний відгук. Останній факт пояснює динаміку зростання кількості вистав з вогнем в наш час, коли кожна пересічна людини живе в перенасиченому інформаційному полі з легкодоступними для сприйняття різного роду видовищами.

Вистави з вогнем на цьому тлі різко виділяються, захоплюючи гостротою первісних емоцій та формуючи стійку атракцію. Зокрема, розглядаючи питання атракцій, що викликають вистави з вогнем, доцільно повернути його в площину туристичної сфери, яка стрімко займає лідируючі позиції в засадах розвитку регіонів.

Популярність вистав з вогнем сьогодні є загальновідомим фактом. Кількість як самодіяльних, так і професійних колективів швидко зростає. Зростають і вимоги до складності трюків, до оригінальності технічних засобів, до концептуального змісту вистави, а також до художніх образів учасників цього дійства. Всі зазначені фактори повинні доповнювати один одного, взаємодіяти та формувати у глядача цілісне й завершене враження.

Проте, при наочно високій популярності та досить глибокій історії використання вогню у масових видовищах, на сьогоднішній день костюм для артистів вогняних вистав залишається малодослідженою темою. Детальне дослідження даного питання дозволить спростити та збільшити якість проектування костюмів, показати дизайнеру, художнику-модельєру нові перспективи та шляхи вирішення поставлених задач, зокрема при використанні вогню як елемента костюму.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Тематика дослідження вогняних вистав не нова та розглядається в працях багатьох науковців. Стихії вогню як елементу масових заходів присвятили свої наукові пошуки Дж. Дж. Фрезер, К. Парінгатаї, Е. Дедова, М. Ладур, В. Трапенко, Л. Антонова, А. Тарасевич та інші. Проте більшість дослідчених авторів розглядають вогонь або з культурологічної точки зору в традиційному семантичному значенні [1], або в контексті режисури, техніки та сценографії [2]. Молоді науковці, зокрема А. Тарасевич, вже виявляють інтерес до сучасних вогняних вистав або, як їх зараз модно називати, «файер-шоу» [3]. Однак поза увагою дослідників залишаються два нерозкриті питання: по-перше, роль та місце костюму у виставах з вогнем; по-друге, його значення при досягненні атракції в розважальних заходах туристичної сфери.

Мета та завдання дослідження. Дослідження має на меті систематизацію тенденцій використання вогню як елемента костюма для збільшення видовищності образу та вистави, а також для формування стійкої атракції у спостерігача, зокрема, в розважальній галузі туристичної сфери.

Виклад основного матеріалу. Сьогодні туризм в Україні на законодавчому рівні проголошено одним з пріоритетних напрямків розвитку культури та економіки [4].

Цей факт пояснюється зростаючою мобільністю суспільства, доступністю подорожей та природньою потребою людини до нових знань і вражень [5]. Саме формування вражень – атракцій – в рекреанта є основною задачею заходів сфери туризму.

У даному контексті вогонь як потужне емоційне джерело може стати концептуальним фактором низки культурно-розважальних заходів від міфічно-обрядового до арт-перформансного спрямування.

У сучасних постановках вогонь здебільшого використовують в сценографічних палаючих конструкціях, піротехніці або в різноманітних робочих інструментах артиста для жонгливання, трюків та інших спецефектів.

У рамках даної роботи пропонується розглянути дещо іншу категорію використання вогню в сучасних «файер-шоу», а саме випадки його безпосереднього застосування як складового елемента костюма. Формування інформаційної бази дослідження ґрунтується на аналізі костюмів понад 25 європейських театрів вогню.

У результаті аналізу було виявлено наступні тенденції у використанні стихії вогню як частини костюма, а саме: за місцем кріплення вогняних конструкцій на фігурі людини їх можна розділити на головні, наплічні та талієві (рис. 1).

Рис. 1. Класифікаційна схема палаючих конструкцій за місцем кріплення на фігурі артиста вогняної вистави

На рисунку 2 зображено приклади головних палаючих конструкцій. Такі конструкції можуть бути різної форми та розміру, проте їх об'єднують деякі схожі риси, а саме: наявність елементів встановлення конструкції на голові (здебільшого кільця та обручі), елементів, що віддаляють дже-

рела вогню від поверхні тіла людини, та самі джерела вогню (факели).

Джерела вогню в таких конструкціях можуть бути розміщені на різній відстані та в різних площинах відносно центральної осі симетрії тіла людини.

а

б

в

Рис. 2. Палаючі конструкції розташовані на голові: а - театр вогню «Gefest-шоу» (м. Євпаторія, Україна); б - театр вогню «К.О.Т.» (м. Київ, Україна); в - театр вогню «Магма» (Угорщина)

Наплічні палаючі конструкції здебільшого є дзеркально симетричними відносно середньої сагітальної площини тіла людини, можуть мати різну форму та пластику композиційного устрою (рис.3), проте

незалежно від нього у всіх випадках факели (палаючі елементи) розміщуються за зовнішнім контуром та мають організований метричний або ритмічний стрій.

а

б

в

Рис.3. Палаючі конструкції закріплені на плечах: а - театр вогню «Махатма»(м. Київ, Україна); б - театр вогню «Ргана» (м. Москва, РФ); в - театр вогню «Магма» (Угорщина)

Графічний аналіз наплічних палаючих конструкцій у костюмах досліджуваних театрів вогню показує, що в деяких випадках автори некоректно збільшують їх розміри, вносячи дисгармонію у загальне сприйняття образу артиста вогняної вистави. Можна рекомендувати дизайнерам та художникам з костюмів не перевищувати максимальний розмір такої конструкції, що дорівнює трьом модулям – умовним одиницям композиційного устрою. Таке обмеження дозволить забезпечити цілісне та

гармонійне сприйняття образу артиста загалом та палаючої конструкції зокрема.

Щодо талієвих палаючих конструкцій, то вони на сьогодні представляють собою перш за все спідницю, на поясі якої розміщено довгі до п'ят ланцюги з прикріпленням на кінці обручем, що є основою для закріплення факелів. Композиційний устрій таких конструкцій побудовано на симетрії обертання в поперечних (горизонтальних) площинах тіла людини.

а

б

Рис. 4. Палаючі конструкції у вигляді подолу спідниць:
а - театр вогню «Махатма» (м. Київ, Україна) ; б - театр вогню «К.О.Т.», (м. Київ, Україна)

Загалом виявляється закономірність залежності розмірів елементів, що віддаляють джерела вогню від поверхні тіла людини, від місця кріплення конструкції на тілі артиста. А саме, чим ближче до центру тяжіння тіла людини закріплюється палаюча конструкція, тим довшою є відстань від місця кріплення конструкції до місця кріплення джерел вогню.

Така закономірність забезпечує не тільки необхідні вимоги техніки безпеки, а й дозволяє досягти гармонійне сприйняття костюму та образу артиста вогняної вистави.

Крім того, горизонтальна площина, що проходить через центр тяжіння та умовно розділяє тіло людини на дві частини – верхню та нижню, вносить корективи в композиційну спрямованість палаючих конструкцій в костюмі. Конструкції, що розміщені в верхній частині тіла, мають «космічну» направленість та сягають у височінь, а в нижній – «земну», що забезпечує рівновагу композиційної будови.

Висновок. Проведений аналіз сформованої інформаційної бази костюмів провідних театрів вогню України та близького зарубіжжя дозволив виявити основні композиційні особливості будови палаючих конструкцій та визначити тенденції використання вогню як елементу костюма, які

доцільно використовувати в розважальній індустрії туризму для досягнення стійкої атракції.

ЛІТЕРАТУРА

1. Фрэзер Дж. Дж. Золотая ветвь: Исследование магии и религии: В 2 т. Т. 2: Гл. XL-LXIX / Пер. с англ. М. Рыклина; Послел. Малиновский Б. / Пер. с англ. И. Утехина. — М.: ТЕРРА—Книжный клуб, 2001. — 496 с.
2. Трапенко В.А., Антонова Л.А. От маленькой хлопушки до большого фейерверка. — СПб.: Кристалл, 1997. — 233 с.
3. Тарасевич А. Специфіка постановки вогняного та піротехнічного видовища. Матеріали Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Проблеми та перспективи розвитку науки на початку третього тисячоліття у країнах СНД». — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://conferences.neasmo.org.ua/node/655>
4. Закон України «Про туризм» від 15.09.95 р. №324/95-ВР у редакції Закону України від 18.11.2003 р. №1282.
5. Сокол Т.Г. Основи туристичної діяльності: Підручники /Т.Г. Сокол. — К.: Грамота, 2006. — 264 с.

Надійшла до редакції 21 липня 2015 р.